

YARGITAY İÇTİHATLARINA GÖRE MURİS MUAVAZAASINDA MİRAS BIRAKANIN ASIL İRDESİNİN TAYİNİ

Zeynep Uyar HATİPOĞLU*

ÖZ

Yerleşik Yargıtay İçtihatlarında muris muvazaası nitelendirmesi yapabilmek için miras bırakanın asıl iradesinin ne olduğunun iyice araştırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü, yüksek mahkeme, muris muvazaasının varlığını miras bırakanın yapılan muvazaalı işlemde “mirasçıdan mal kaçırma kastı”nın bulunup bulunmadığına bağlamaktadır. Yargıtay, miras bırakanın gerçek iradesinin ne olduğunun tespitini yaparken ülke ve yörenin gelenek ve görenekleri, toplumsal eğilimler, olayların olağan akışı, miras bırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığı, davalı yanın alış gücünün olup olmadığı, satış bedeli ile sözleşme tarihindeki gerçek değer arasındaki fark, taraflar ile miras bırakan arasındaki beşeri ilişki gibi olguları esas almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muvazaa, muris muvazaası, mirasçıdan mal kaçırma kastı, miras bırakanın asıl iradesi, paylaşırma kuralı.

* Arş. Gör., Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, E-Mail: zeynepuozbek@yahoo.com.
Makalenin Gönderim Tarihi : 14.04.2017.
Makalenin Kabul Tarihi : 09.05.2017.

DESIGNATION OF THE ACTUAL WILL OF THE LEGATORIN DECEASED COLLUSION IN ACCORDANCE WITH SUPREME COURT CASE LAW

ABSTRACT

It was emphasized that the actual will of the legator shall be investigated deeply in order to specify deceased collusion in accordance with the established Supreme Court Case Law, because the supreme court relates the existence of deceased collusion with the legator's "intention of property abduction from the inheritor" in the collusion. When detecting the actual will of the legator The Supreme Court considers the facts as traditions of the country and region, inclinations of the society, usual flow of events, whether the legator has valid and reasonable cause to conclude a contract, whether the defendant has purchasing power, the price gap between the sales price and the actual value on the contract date and human relations between the parties and the legator.

Key Words: Collusion, deceased collusion, intention of property abduction from the inheritor, actual will of the legator, scheme of inheritance.

I. GİRİŞ

Miras bırakanların çeşitli nedenlerle mirasçılarında mal kaçırmaları söz konusu olabilmektedir. Bu mal kaçırma, miras bırakan ve sözleşmenin karşı tarafının görünürde bir sözleşme yapması ancak bu sözleşmenin arkasına asıl niyetlerini içeren başka bir sözleşmeyi gizlemesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Muris muvazaası olarak adlandırılan bu durum kanunlarımızda yer almamakla birlikte uygulamada sıkça rastlanan bir olgudur. Muris muvazaası terimi, Yargıtay içtihatlarıyla hukuk sistemimize girmiştir. Kişiler, ülke ve yörenin gelenek ve göreneklerinin, toplumsal eğilimlerin etkisi ile muvazaalı sözleşmeler yapmışlar veya yapmak zorunda kalmışlardır.

Muris muvazaası, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 01.04.1974 tarihinde verdiği 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararıyla hukukumuzda girmiştir. 74 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararındaki esaslar yine Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 22.05.1987 tarihinde verdiği 4/5 sayılı kararıyla (usuli düzenlemeye ilişkin eklemeler hariç) teyit edilmiştir. 16.03.1990 tarihli 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme kararında da içtihat değişikliğine yer

olmadığı yönünde karar verilmiş ve “muris muvazaası” kavramı kurumsallaşmıştır.¹

Miras bırakanı muvazaalı işlem yapmaya iten nedenler şunlardır: Miras bırakanın yaşlılığında ve ölümünden çok kısa süre önce tasarrufta bulunması, erkek çocukların kız çocuklardan üstün tutulması, ikinci ya da son eş faktörü, zayıf durumda bulunan mirasçının güçlendirilmesi, psikolojik nedenler. Muris muvazaasında miras bırakanın amacı mirasçılarını miras hakkından yoksun bırakmaktır.

Birçok Yargıtay içtihadında vurgulandığı üzere; toplumun bazı kesimlerinde erkek evladın kız evlattan üstün tutulması, miras bırakan birkaç kez evlenmiş ise son eşin baskısı, miras bırakanın zayıf durumda olan mirasçısını koruma isteği, yaşlı kişilerin yakınlarındaki mirasçılarının baskısı gibi nedenlerden dolayı miras bırakan kişiler muvazaalı sözleşme yapma yoluna gitmektedir.

Miras bırakan ölümüne yakın zamanda mallarının bir kısmını veya tamamını mirasçılardan birine veya birkaçına bağışlamakta ancak bu bağışı mirasçılardan bir veya birkaçıyla yaptığı satış sözleşmesinin arkasına gizlemektedir. Burada miras bırakanın amacı mirasçılarını miras hakkından kısmen veya tamamen yoksun bırakmaktır.²

Çalışmada genel olarak muvazaayı inceledikten sonra “muris muvazaası” ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Muris muvazaasının hukuk sistemimizdeki yeri üzerinde durduktan sonra muris muvazaasının oluşumunda miras bırakanın asıl iradesinin saptanmasının önemine değinilecektir. Çalışmamda teorik bilgilerin yanında ağırlıklı olarak Yargıtayın son yıllarda konuyla ilgili verdiği kararlara yer vereceğim.

II. MUVAZAA

Muvazaa, tarafların anlaşmak suretiyle iradelerinde bilerek ve isteyerek meydana getirdikleri bir uygunsuzluk halidir.³ Muvazaada tarafların esas amaç ve niyetleri, görünürdeki sözleşmenin hukuki

¹ Kayhan, Fahrettin: Ankara Barosu Dergisi, 2000-3, s. 178.

² Günay, Erhan: Mirastan Mal Kaçırma, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 14.

³ Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem Sözleşme, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014, s. 345.

sonuçlarını doğurmaması ve bu yolla üçüncü kişilerin aldatılmasıdır. Taraflar gerçek iradelerine uymayan görünürdeki bir sözleşme için anlaşmakta ve böylece her iki taraf da beyan ve iradeleri arasındaki uygunsuzluğun bilinci içinde bulunmaktadır.⁴

Muvazaa, iki şekilde gerçekleşebilir. Birinci çeşit muvazaa, tarafların gerçekte herhangi bir işlem yapmayı düşünmedikleri halde, sırf üçüncü kişilere karşı onları aldatmak amacıyla görünürde bir işlem yapmaları şeklinde karşımıza çıkan “mutlak muvazaa”dır.⁵ İkinci çeşit muvazaa, tarafların aralarında kurdukları bir sözleşmeyi kendi iradelerine uymayan ve dışa karşı yaptıkları başka bir işlem ile gizlemeleri şeklinde karşımıza çıkan “nispi muvazaa”dır.⁶ Nispi muvazaa yerine doktrinde “nitelikli, vasıflı, mevsuf muvazaa” terimleri de kullanılmaktadır.⁷

Muvazaa, tarafların üçüncü kişileri aldatmak kastıyla, yaptıkları sözleşmenin hiç hüküm doğurmayacağı veya görünürdeki sözleşmeden başka bir sözleşmenin hükümlerini doğuracağı hususunda anlaşmalarıdır.⁸ Muvazaa varsa görünürdeki işlem muvazaa nedeniyle geçersiz olur. Muvazaalı sözleşmenin arkasına gizlenen sözleşmenin akıbeti için ise, o sözleşme için kanun bir geçerlilik şekli arıyorsa bu şekil şartının yerine getirilip getirilmediğine bakılarak karar verilir. Eğer gizli sözleşme için aranan şekil şartına uyulmuşsa gizli sözleşme geçerli olur. Ancak gizli sözleşme için kanunun aradığı şekil şartı yerine getirilmemişse gizli sözleşme de geçersiz olur.⁹

Muvazaalı olarak yapılan görünürdeki sözleşmenin akıbetinin ne olacağı konusunda Türk Borçlar Kanununda (TBK) açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak, TBK m. 19 irade teorisini kabul etmiştir. Bu teoriye göre, muvazaalı sözleşmenin taraflarının iradesinin de muvazaalı işlemin meydana gelmemesi, yani hüküm ve sonuç doğurmaması olduğu

⁴ Antalya, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, Legal Yayıncılık, Eylül 2016, s. 279; Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Yetkin Yayınları, 2017, s. 365.

⁵ Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Beta Yayıncılık, Eylül 2016, s. 55; Eren, s. 369.

⁶ Reisoğlu, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Beta Yayıncılık, Eylül 2014, s. 103; Eren, s. 369; Akıntürk / Ateş Karaman, s. 55.

⁷ Antalya, Borçlar, s. 282.

⁸ Antalya, Borçlar, s. 280; Eren, s. 366.

⁹ Hatemi, Hüseyin / Gökyayla, Emre: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 91.

bir gerçektir. Bunun sonucu olarak görünürdeki sözleşme geçersizdir.¹⁰ Geçersizliğin türü ise, kesin hükümsüzlük'tür. Buna göre; muvazaalı sözleşme baştan itibaren geçersiz olup, ileri sürülmesi için herhangi bir zaman aşımı süresi söz konusu değildir. Yani söz konusu geçersizlik her zaman ileri sürülebilir.¹¹ Muvazaalı sözleşme geçersiz olduğundan taraflar için herhangi bir alacak veya borç doğmaz. Muvazaalı sözleşmenin geçersizliği taraflardan biri veya onların külli halefleri tarafından her zaman ileri sürülebilir. Taraflar muvazaa nedeniyle geçersizliği ileri sürmeseler dahi hakim, sözleşmenin muvazaalı olduğunu resen nazara alabilir. Muvazaa nedeniyle geçersiz olan bir sözleşme, belli bir zaman geçmesiyle veya tarafların bu sözleşmeye icazet vermesiyle geçerli hale gelmez.¹²

Muvazaalı sözleşmenin arkasına saklanan gizli sözleşme ise tarafların gerçek iradelerine uygun olduğu için, kanunun öngördüğü geçerlilik unsurlarını taşıyorsa, muteberdir. Yani gizli sözleşme geçerlilik şekline tabi tutulan tipte bir sözleşmeye ilişkin ise, sözü edilen şekil şartı gerçekleşmiş olmadıkça gizli sözleşme geçerli olmaz.¹³ Gizli sözleşme aynı zamanda hukuka ve ahlaka aykırı olmamalı ve konusu da imkansız olmamalıdır.¹⁴ Ayrıca gizli işlemin yanı sıra, aldatma, korkutma ve aşırı yararlanma gibi sebeplerden biriyle sakatlanmamış olması da gerekir. Gizli işlemin salt muvazaalı işlemle birlikte yapılmış olması onun da geçersiz olması sonucunu doğurmaz.¹⁵

¹⁰ Antalya, Borçlar, s. 285; Eren, s. 372; Nomer, Haluk: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Beta Yayıncılık, 2015, s. 74; Hatemi / Gökyayla, s. 84; Akıntürk / Ateş Karaman, s. 56.

¹¹ Reisoğlu, s. 104; Hatemi / Gökyayla, s. 84; Antalya, Borçlar, s. 285. Doktrinde, görünürdeki işlem açısından geçersizliğin türünün kesin hükümsüzlük olmadığını, muvazaalı işlemde ciddi beyan iradesi olmadığı için hukuken yok hükmünde olduğunu savunan yazarlar vardır. Bu yazarlara göre; taraflar beyan iradesinin yokluğu hususunda anlaşmakta bunun sonucu olarak da sözleşmenin kurulmadığını kabul etmek gerektiğine vurgu yapmaktadırlar. Bkz. Eren, s. 372-373; Kocayusufpaşaoğlu, s. 354.

¹² Esener, Turhan: Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1956, s. 54-55.

¹³ Hatemi / Gökyayla, s. 85; Akıntürk / Ateş Karaman, s. 56; Reisoğlu, s. 106.

¹⁴ Antalya, Borçlar, s. 287-288; Esener, s. 61.

¹⁵ Eren, s. 377; Nomer, s. 74.

III. MURİS MUVAZAASI

Muris muvazaası, miras bırakan ile lehine tasarrufta bulunulan karşı tarafın, mirasçılardan mal kaçırmak amacıyla aralarında yaptıkları gizli anlaşmaya dayanan (bağış sözleşmesi genellikle görünüşteki satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesiyle gizlenmektedir) muvazaa türüdür.¹⁶ Muris muvazaası niteliği itibariyle bir nispi muvazaadır. Muris muvazaası, TBK m. 19'da düzenlenen nispi muvazaanın özel bir uygulaması olarak gelişmiş, miras hukukuna özgü bir muvazaadır.¹⁷ Muris muvazaasında miras bırakan mirasçılarını aldatma kastındadır.¹⁸

Muris muvazaasında miras bırakan gerçekten sözleşme yapmak ve taşınmazını devretmek istemektedir. Ancak mirasçısını miras hakkından yoksun bırakmak için asıl amacını gizleyerek, gerçekte bağışlamak istediği tapulu taşınmazını, tapuda yaptığı resmi sözleşmede iradesini satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesi doğrultusunda açıklamak suretiyle devretmektedir.¹⁹ Öğretide muris muvazaası için

¹⁶ Özmen, İhsan / Özkaya, Eraslan: Muvazaa Davaları, 1993, s. 165; Ruhi, Canan / Ruhi, Ahmet Cemal: Muris Muvazaası, Seçkin Yayınları, 2016, s. 197. Yargıtay da vermiş olduğu birçok kararda muris muvazaasının tanımını aynı şekilde yapmaktadır: *“Bilindiği üzere, uygulamada ve öğretide ‘muris muvazaas’ olarak tanımlanan muvazaa, niteliği itibariyle nisbi (mevsufvasıflı) muvazaa türüdür. Söz konusu muvazaada miras bırakan gerçekten sözleşme yapmak ve tapulu taşınmazını devretmek istemektedir. Ancak mirasçısını miras hakkından yoksun bırakmak için esas amacını gizleyerek, gerçekte bağışlamak istediği tapulu taşınmazını, tapuda yaptığı resmi sözleşmede iradesini satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesi doğrultusunda açıklamak suretiyle devretmektedir.”* Bkz. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/12077 Karar: 2016/7264, Karar Tarihi: 14.06.2016; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/18041, Karar: 2016/7139, Karar Tarihi: 13.06.2016; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/13646, Karar: 2016/7049, Karar Tarihi: 09.06.2016; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/16581, Karar: 2016/7037, Karar Tarihi: 09.06.2016; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2016/7011, Karar: 2016/6974, Karar Tarihi: 08.06.2016; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/10447, Karar: 2016/6960, Karar Tarihi: 07.06.2016; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2016/3940, Karar: 2016/6926, Karar Tarihi: 07.06.2016.

¹⁷ Antalya, Gökhan / Sağlam, İpek: Miras Hukuku, Legal Yayıncılık, Eylül 2015, s. 309.

¹⁸ Antalya / Sağlam, s. 310.

¹⁹ Günay, s. 13.

yapılan başka bir tanım ise şu şekildedir: “Miras bırakanın saklı paylı mirasçıları olan kızlarından mal kaçırmak için tarlasını askerden yeni gelmiş oğluna bağışladığı halde, tapuda sanki ona satmış gibi işlem yapması ‘muris muvazaası’dır.”²⁰

Muris muvazaasına ilişkin ilk Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı 01.04.1974 tarihli 1/2 sayılı karardır. Söz konusu kararda; “bir kimsenin mirasçısını miras hakkından yoksun bırakmak amacıyla gerçekte bağışlamak istediği tapulu taşınmaz hakkında tapu sicil memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklamış olduğunun gerçekleşmesi halinde, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın, miras hakkı çığneden tüm mirasçılar görünürdeki satış sözleşmesinin danışıklı (muvazaalı) olduğunu ve gizli bağış sözleşmesinin de biçim koşulundan yoksun bulunduğunu ileri sürerek dava açabilirler.”²¹ demek suretiyle muris muvazaasının varlığı kabul edilmiştir.

A. 01.04.1974 tarihli 1/2 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı (YİBK)

“... Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi ve Hukuk Genel Kurulu arasındaki görüş ayrılığı, bir kimsenin mirasçısını miras hakkından yoksun etmek amacıyla; tapu sicilinde kayıtlı taşınmaz malını, gerçekte bağışlamak istediği halde, Tapu Sicil Memuru önünde iradesini satış biçiminde açıkladığının gerçekleşmiş olması durumunda, saklı pay sahibi olan mirasçıların, tenkis ya da mirasta iade davası açmak haklarını kullanmayıp Borçlar Kanununun 18. maddesine dayanarak muvazaa nedeniyle tapu kaydının iptalini isteyebilip isteyemeyecekleri ve saklı pay sahibi olmayan mirasçıların da aynı davayı açmak yetkisine sahip olup olmadıkları ... konusundadır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun kararlarında; mirasçiyi miras hakkından yoksun etmek amacıyla miras bırakanın muvazaalı olarak yapmış olduğu tasarruf işlemlerinin iptalini dava etmek hakkı, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın tüm mirasçılara tanınmış ve tenkis ve mirasta iade ile ilgili hükümleri aslında geçerli tasarruflar için uygulanabileceği açıklanmıştır. Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi kararlarında ise böyle bir dava hakkı tanınmamış; sadece saklı pay sahiplerinin Medeni Kanunun 507. maddesinin 4. fıkrası gereğince tenkis davası açabilecekleri ve miras

²⁰ Akıntürk / Ateş Karaman, s. 55.

²¹ www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T: 08.03.2017).

bırakanın bu davranışının Medeni Kanununun 603. maddesinin 2. fıkrası gereğince o taşınmazı iade etmekten ayırık tuttuğu anlamına geldiği kabul edilmiştir. İctihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nda konu, sadece sevk edildiği olayla sınırlı olarak ele alınmıştır. Daha açık bir deyimle; tasarruf işleminin tapu sicilinden kayıtlı olan, taşınmaz malın, görünüşte satış ve gerçekte ise hibe biçiminde oluştuğu olayıyla sınırlandırılmıştır.

...

Muvazaa nedeniyle satış sözleşmesi geçersiz sayılsa bile gizli hibe akdi geçerli olacağından mirasçının Borçlar Kanunu'nun 18. maddesine dayanarak açacağı davada yarar bulunmadığı ve bu nedenle bir sonuç doğurmayacağı düşüncesini de kabul etmek olanaksızdır. Gerçekten böyle bir davayı açacak kimsenin, davada yararının bulunması zorunludur. Ve ilke olarak da gizli akit geçerlidir. Ancak gizli akdin geçerli sayılabilmesi için tüm koşulların oluşmuş olması zorunludur. İctihadı Birleştirmeye konu, tapuda kayıtlı bir taşınmaz malın muvazaalı olarak satışındadır. Böyle bir durumda gizli akdin geçerli sayılabilmesi için gizli akit, biçim koşuluna (şekil şartına) bağlı ise biçim koşulunun da gerçekleşmiş olmasında zorunluluk vardır. Aksi durumda hibe sözleşmesinin varlığından söz edilemez. Çünkü Tapu Memuru önünde açıklanan irade, bir ivaz karşılığı mülkiyetin aktarılması iradesidir ki, sadece bu iradeye resmîyet verilmiştir. Satışa ilişkin resmi işlemin gizli akdi de içine alacağı kabul edilemez.

...

Bir kimsenin; mirasçısını miras hakkından yoksun etmek amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapu sicilinde kayıtlı taşınmaz malı hakkında Tapu Sicil Memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklanmış olduğunun gerçekleşmiş bulunması halinde, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın miras hakkı çığnenen tüm mirasçılarının, görünürdeki satış sözleşmesinin Borçlar Kanununun 18. maddesine dayanarak muvazaalı olduğunu ve gizli bağış sözleşmesinin de şekil koşulundan yoksun bulunduğunu ileri sürerek dava açabileceklerine ve bu dava hakkının geçerli sözleşmeler için söz konusu olan Medeni Kanunun 507. ve 603. maddelerinin sağladığı haklara etkili olmayacağına Yargıtay İctihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 1.4.1974 günlü ikinci toplantısında oyçokluğuyla karar verildi.”²²

²² www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T. 08.03.2017).

Bu karardaki önemli noktaları şu şekilde tespit edebiliriz:

1. Muris muvazaasından söz edebilmemiz için öncelikle üzerinde işlem yapılan malvarlığı değeri tapuya kayıtlı bir taşınmaz olmalıdır.
2. Miras bırakanın amacı mirasçısından mal kaçırmak olmalıdır.
3. Saklı paylı olsun olmasın tüm mirasçılar (muvazaalı işlemin yapılmasından sonra mirasçılık sıfatını kazananlar da dahil) davacı sıfatına sahiptirler.
4. Dava tapu sicilinin düzeltilmesi davasıdır. (Yargıtay 22.05.1987 tarihli 4/5 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında 74 tarihli karar aynen benimsenmiş, buna ek olarak mirasçıların muvazaa nedeniyle tapu sicilinin düzeltilmesi davası yanında kademeli olarak tenkis davası da açabileceklerine hükmedilmiştir.)²³
5. Zamanaşımı süresi söz konusu değildir.

Muris muvazaasından söz edebilmemiz için, 74 tarihli YİBK da vurgulandığı üzere, devredilen taşınmazın mutlaka tapuya kayıtlı bir taşınmaz olması gerekir. Tapusuz taşınmazların zilyetliği devredilerek yapılan satışa karşı muvazaa yoluyla iptal istenemez. Tapusuz taşınmazlar hukuken taşınır mal niteliğindedir ve bu nedenle satış sözleşmesinin bağışlama arkasına gizlenmesi halinde hakkın devrine ilişkin sözleşme hiçbir şekil şartına bağlı olmadığından geçerlidir.²⁴ Taşınır malların satış şeklinde gösterilen muvazaalı bir sözleşme ile mirastan mal kaçırmak kastıyla da olsa bağışlanması hukuken geçerlidir.

²³ Yargıtay 22.05.1987 tarihli 4/5 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında "... miras bırakanın yaptığı temlik tasarruflardan zarar gören mirasçıların tenkis davası ile birlikte kademeli olarak veya tenkis davası açtıktan sonra ayrı bir dilekçe ile Borçlar Kanununun 18. maddesine dayalı muvazaa nedeniyle iptal-tescil davası açabileceklerinin kabulü ile içtihat aykırılığının bu suretle giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Miras bırakanın yaptığı temlik tasarruflardan zarar gören mirasçıların tenkis davası ile birlikte kademeli olarak veya tenkis davası açtıktan sonra ayrı bir dilekçe ile Borçlar Kanununun 18. maddesine, dayalı muvazaa nedeniyle iptal-tescil davası da açabileceklerine karar verilmiştir." ifadelerine yer verilmiştir.

²⁴ Günay, s. 14.

Çünkü taşınır malların satışı ve zilyetliğinin devri konusunda yasada bir geçerlilik şekli öngörülmemiştir.²⁵

Yargıtayın yerleşmiş içtihatlarına göre de, tapusuz taşınmazlardaki zilyetliğin devrinden ibaret olan sözleşmeler hiçbir şekil şartına bağlı olmadığından geçerlidir ve bu tür sözleşmeler hakkında 01/04/1974 tarih, 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının uygulama olanağı yoktur. Yani tapusuz taşınmazların devrine ilişkin muvazaa nedeniyle iptal davası açılmaz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2/476-1 sayılı, 11.06.1976 tarihli kararında: “*Taşınır malların satış şeklinde gösterilen muvazaalı bir sözleşme ile mirastan mal kaçırma kastıyla da olsa bağışlanması hukuken geçerlidir. Çünkü taşınır malların satışı ve zilyetliğin devri konusunda yasada bir geçerlilik şekli öngörülmemiştir. Mirasçı olan davacıların ancak tenkis hükümlerine dayanarak davalının dayandığı satış sözleşmesindeki tasarrufun tenkisini dava hakları vardır.*” diyerek bu durumu vurgulamıştır. Yargıtay konuya ilişkin birçok içtihadında da aynı yönde şu şekilde karar vermiştir: “*Butlan sonucunu doğurarak, murisin temlik tasarruflarının iptaline imkan tanıyan içtihat kararının uygulanabilmesi için, temlik tasarrufa konu yapılan taşınmazın murisin tapulu malı olması, gerçekte bağışlamak istediği bu malı ile ilgili olarak tapu memuru huzurunda iradesini satış doğrultusunda açıklaması ya da eşdeğer sonuç doğuran Kadastro Kanununun 12/B-a maddesi uyarınca kadastro teknisyeni huzurunda bu doğrultuda beyanda bulunması gerekir. Tapusuz taşınmazlardaki zilyetliğin devrinden ibaret olan sözleşmeler hiçbir şekil şartına bağlı olmadığından geçerlidir ve bu tür sözleşmeler hakkında 01/04/1974 tarih, 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının uygulama olanağı yoktur.*”²⁶

Ancak Yargıtayın bu uygulaması eleştirilebilir. Şöyle ki; muris muvazaasına konu olan mal ister tapuya kayıtlı bir taşınmaz, ister tapuya kayıtlı olmayan bir taşınmaz, ister taşınır bir mal olsun hepsinde miras bırakanın iradesi aynıdır ve amaç mirasçılardan mal kaçırmaktır. Bu

²⁵ Günay, s. 15.

²⁶ Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2015/338, Karar: 2015/2240, Karar Tarihi: 17.02.2015 sayılı ilamı; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2013/21969, Karar: 2014/11345, Karar Tarihi: 09.06.2014 sayılı ilamı; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2013/16686, Karar: 2014/1897, Karar Tarihi: 11.02.2014 sayılı ilamı; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2012/14054, Karar: 2012/12038, Karar Tarihi: 31.10.2012 sayılı ilamı; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2011/144, Karar: 2011/5255, Karar Tarihi: 03.05.2011 sayılı ilamı. www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T. 01.04.2017).

noktada muvazaalı olarak devredilen bir taşınır mal veya tapuya kayıtlı olmayan bir taşınmaz malın iptal davası sonucu terekeye geri dönmesine veya tenkis davası sonucu saklı paylara kavuşulmasına olanak tanımayıp sadece tapuya kayıtlı taşınmazlar bakımından bu imkanları benimsemek adalet duygusunu incitecek niteliktedir.

Muvazaalı devir, mirasçılar dışındaki kişilere de yapılmış olabilir. Mesela, miras bırakan mirasçılarında birine devredilmek üzere taşınmaz malını önce üçüncü kişiye satar ondan da miras bırakanın arzu ettiği mirasçısı devralırsa burada yine muris muvazaası vardır diyebiliriz.²⁷ Miras bırakan yine mirasçılarında mal kaçırma kastındadır ve bu amaca ulaşmak için aracı malik kullanmaktadır.

B. Muris Muvazaasının Unsurları

1. Görünürdeki İşlem

Görünürdeki işlem, tarafların gerçek iradelerine uygun olarak yapmak istedikleri işlem değildir. Yani bu işlem tarafların aralarında yaptıkları anlaşma uyarınca hüküm ve sonuç doğurmayacak olan sözleşmedir. Sözleşmelerin geçerli olabilmesi için tarafların irade beyanlarının birbirine uygun olması gerekir. Oysa muris muvazaasında miras bırakan ve sözleşmenin karşı tarafının iradesi muvazaalı işlemin meydana gelmemesi konusunda birbirine uygundur.²⁸ Bu nedenle görünürdeki işlem geçersizdir.²⁹

Görünürdeki işlemin muvazaası nedeniyle geçersizliğini taraflar veya hukuki yararı olan üçüncü kişiler ileri sürebilirler. Hakim de önüne gelen bir davada işlem muvazaalıysa bunu re'sen nazara alabilir.³⁰

2. Gizli İşlem

Miras bırakan ve sözleşmenin karşı tarafının görünürdeki sözleşmenin arkasına saklayarak, kendi aralarında yaptıkları ve hüküm ve sonuç doğurmasını istedikleri sözleşmedir. Burada görünürdeki sözleşmenin aksine tarafların irade ve beyanları arasında uygunluk söz

²⁷ Ayan, Mehmet: Miras Hukuku, 9. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 208.

²⁸ Eren, s. 372.

²⁹ Kocayusufoğlu, s. 355; Serozan, Rona / Engin, Baki İlkey: Miras Hukuku, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 234.

³⁰ Reisoğlu, s. 104.

konudur. TBK m. 19 irade teorisini esas aldığından, miras bırakan ve sözleşmenin karşı tarafı arasında yapılan bu gizli işlem tarafların gerçek iradelerine uygun olmasından dolayı geçerlidir.³¹ Yeter ki kanunen aranan şekil şartlarına haiz olsun.³²

Miras bırakanın muvazaalı işlemi bir örnekle açıklayacak olursak; saklı paylı mirasçısından mal kaçırmak için üçüncü kişiye bir taşınmazını devretmek isteyen miras bırakan, ileride saklı paylı mirasçısının açacağı tenkis davasından kurtulmak için, bağışlama sözleşmesini satış sözleşmesi arkasına gizlemektedir. Burada görünürdeki işlem olan satış sözleşmesi, tarafların gerçek iradelerine uymadığı yani muvazaalı olduğu için kesin geçersizdir. Bununla beraber gizli işlem olan bağışlama sözleşmesi de gerekli şekil şartlarına uyulmadığı için kesin geçersizdir. Çünkü taraflar satış sözleşmesinde, bir ivaz karşılığında iradelerini açıklamaktadırlar. Oysa bağışlama sözleşmesinde ivaz olmaması hukuki işlemin esas unsurudur.³³

Sonuç olarak, görünürdeki işlem olan satış sözleşmesi muvazaa nedeniyle, gizli işlem olan bağışlama sözleşmesi de kanunda öngörülen şekil şartına uyulmadığı için geçersizdir.³⁴

3. Muvazaa Anlaşması

Muvazaa anlaşması, miras bırakan ile sözleşmenin karşı tarafının muvazaalı işlemi mirasçılarını aldatmak amacıyla yaptıkları ve kendi aralarında bu sözleşmenin hüküm ifade etmeyeceği konusunda vardıkları anlaşmadır.³⁵

Muvazaa anlaşmasında tarafların muvazaayı kararlaştırması zorunludur. Bu anlaşma sözleşmeyi yapan taraflar arasında, onların istekleriyle gerçekleşir.³⁶

Muris muvazaasında taraflar arasında yapılan anlaşma herhangi bir şekle tabi değildir. Yazılı yapılabileceği gibi sözlü de yapılabilir.

³¹ Dural, Mustafa / Öz, Turgut: Türk Özel Hukuku, Cilt IV, Miras Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016, s. 262.

³² Antalya, Borçlar, s. 279.

³³ Eren, s. 378.

³⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 382; İmre, Zahit / Erman, Hasan: Miras Hukuku, 12. Bası, Der Yayınları, İstanbul, 2016, s. 278.

³⁵ Nomer, s. 73.

³⁶ Antalya, Borçlar, s. 281.

Görünürdeki işlemin şekle tabi bir işlem olsa da, muvazaa sözleşmesinin, o şekle uygun olarak yapılmasına zorunluluğu yoktur.

Muvazaa anlaşması, görünürdeki işlem ile aynı anda yapılabileceği gibi, ondan önce de yapılabilir. Ama en geç görünürdeki işlemle birlikte yapılmalıdır, görünürdeki işlemden sonra yapılamaz.

Muvazaada, tarafların muvazaa hususunda anlaşmalarını zorunludur. Bu muvazaa anlaşması bazen gizli sözleşme içinde yapılmış gibi görünse de, yine de muvazaa anlaşması, gizli muameleden bağımsızdır.

Muvazaa anlaşmasında taraflar, ya görünüşteki sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının kendi aralarında uygulanmayacağı hususunda anlaşılır veya görünüşteki sözleşmenin hüküm ve sonuçlarının kendi aralarında uygulanmayacağı buna ek olarak gizli sözleşme hükümlerinin kendi aralarında hüküm ve sonuçlarını doğuracağı hususunda anlaşılır.³⁷

4. Mirasçılarını Aldatma Kastı

Muris muvazaasının oluşabilmesi için, miras bırakan ve sözleşmenin karşı tarafı sözleşmenin gerçek niteliğini mirasçılardan gizleyerek onları aldatma kastı içinde olmalıdır.

Yargıtayın yerleşik içtihatlarına göre muris muvazaasının oluşması için mutlaka miras bırakan muvazaalı işlemi yaparken mirasçılarını aldatma kastı içinde bulunmalı ve muvazaalı işlemi yapmadaki amacı mirasçılardan mal kaçırmak olmalıdır. Eğer miras bırakanın mirasçılarını aldatma kastı ispat edilemezse Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 74 tarihli kararının uygulama olanağının bulunmadığı ilgili daireler tarafından verilmiş birçok kararda tekrarlanmıştır.

Muvazaaya dayalı sözleşmenin yapıldığı sırada, miras bırakanın mal kaçırmak istediği mirasçısının veya mirasçılarının bulunması, aldatma kastının gerçekleşmesi için yeterlidir. Muvazaalı işlemin yapıldığı tarihte miras bırakanın mirasçısının olmadığı halde, miras bırakanın öldüğü tarihte mirasçısı olursa, mirasçının yapılan muvazaalı işleme karşı muvazaanın tespiti açısından dava açmakta hukuki yararının ve hakkının bulunduğu kabul edilmektedir.³⁸

³⁷ Antalya, Borçlar s. 281.

³⁸ Özmen / Özkaya, s. 167.

Mirastan mal kaçırma kastı olmakla birlikte doğrudan bir taşınmazın devri yerine murisin lehine kazandırmada bulunmak istediği kimsenin üçüncü kişiden satın aldığı taşınmazın bedelini ödemesi durumunda muvazaa söz konusu olmaz, fakat yapılan bu bağışlama için saklı paylı mirasçılar tenkis hükümlerine başvurabilir.³⁹

C. Muris Muvazaasında “Miras Bırakanın Asıl İradesi”nin Tayini

Yerleşik Yargıtay İçtihatlarında muris muvazaası nitelendirmesi yapabilmek için miras bırakanın asıl iradesinin ne olduğunun iyice araştırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü, yüksek mahkeme, daha önce de belirtildiği gibi, muris muvazaasının unsurlarını görünürdeki işlem, gizli işlem ve mirasçılardan mal kaçırma kastı olmak üzere üç başlıkta toplamaktadır. Tapulu bir taşınmaz mal gerçekte bağışlanmasına rağmen tapuda satış gibi gösterilerek devredilmişse, Borçlar Hukuku anlamında muvazaa vardır; ancak muris muvazaasından söz edebilmemiz için bu devrin yapılma amacının mirasçılardan mal kaçırmak olması gerekmektedir. Bu bakımdan miras bırakanın yaptığı muvazaalı işlemdeki asıl iradesinin tespiti hukuki nitelendirme yapabilmek için oldukça önemlidir.

Yargıtay, miras bırakanın gerçek iradesinin ne olduğu tespitini yaparken esas alınması gereken olguları şu şekilde sıralamaktadır:⁴⁰

³⁹ Nomer, s. 76.

⁴⁰ Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, E. 2014/14061, K. 2016/9522, T. 18.10.2016 tarihli kararı: “her ne kadar akitte gösterilen bedel akit tarihindeki gerçek bedelden düşük ise de, salt bedeller arasındaki oransızlığın tek başına muvazaanın delili olamayacağı açıktır.” Yargıtay 1. Hukuk Dairesi E. 2014/13254, K. 2016/9518, 18.10.2016 tarihli kararı: “miras bırakanın ölümü ile geriye 3 farklı bağımsız bölüm ile bir miktar paranın kaldığı, bunlarında 17.09.2009 tarihli miras taksim sözleşmesi ile taraflar arasında paylaşıldığı, öte yandan tanık anlatımlarına göre murisin bakımı ile davalı ve eşinin ilgilendiği, hastalığı ve ameliyatı sebebi ile birçok masraf yapıldığı, bütün masraflara davalın ve ailesinin katlandığı anlaşılmaktadır. bu tür uyumsuzlukların sağlıklı, adil ve doğru bir çözüme ulaştırılabilmesi, davalıya yapılan temlikin gerçek yönünün diğer bir söyleyişle miras bırakanın asıl irade ve amacının duraksamaya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkarılmasına bağlıdır. Bir iç sorun olan ve gizlenen gerçek irade ve amacın tespiti ve aydınlığa kavuşturulması genellikle zor olduğundan bu

- Ülke ve yörenin gelenek ve görenekleri,
- Toplumsal eğilimleri,
- Olayların olağan akışı,
- Miras bırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığı,
- Davalı yanın alış gücünün olup olmadığı
- Satış bedeli ile sözleşme tarihindeki gerçek değer arasındaki fark,⁴¹

yöndeki delillerin eksiksiz toplanılması yanında birlikte ve doğru şekilde değerlendirilmesi de büyük önem taşımaktadır. Bunun için de ülke ve yörenin gelenek ve görenekleri, toplumsal eğilimleri, olayların olağan akışı, miras bırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığı, davalı yanın alım gücünün olup olmadığı, satış bedeli ile sözleşme tarihindeki gerçek değer arasındaki fark, taraflar ile miras bırakan arasındaki beşeri ilişki gibi olgulardan yararlanılmasında zorunluluk vardır. Öte yandan; satışa konu edilen bir malın devrinin belirli bir semen karşılığında olacağı kuşkusuzdur. Semen bir başka ifade ile malın bedelinin ise mutlaka para olması şart olmayıp belirli bir hizmet veya bir emekte olabileceği kabul edilmelidir. Esasen yukarıda da değinildiği üzere muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı olarak açılan davaların hukuki dayanağını teşkil eden 01/04/1974 tarih ve ½ sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında miras bırakanın gerçek iradesinin mirasçıdan mal kaçırma amaçlı olması halinde uygulanabilirliğinin kabulü gerekir. Başka taşınmazları ve bir miktar parası olan miras bırakanın ölümünden sonra miras taksim sözleşmesi ile taşınır-taşınmaz malların paylaşıldığı, dava konusu taşınmazın temlikinde ise miras bırakanın gerçek irade ve amacının diğer mirasçılardan mal kaçırma olmadığı, davalının kendisi ve eşi ile ilgilenmesi, maddi ve manevi destekte bulunmasından duyduğu minnet sonucu devri yaptığının kabulü gerekir.” www.kazanci.com (E.T: 01.04.2017).

⁴¹ Bir satışta satış bedeliyle malın gerçek bedeli arasındaki aşırı fark muvazaaya karine sayılır; ancak diğer deliller bunun aksini gösteriyorsa salt bedel farkı miras bırakanın mal kaçırma kastının olduğunu göstermez. Oğuzman, Kemal: Miras Hukuku Dersleri, 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1978, s. 275.

Miras bırakanın malını az bir bedelle devretme işlemi bedelde muvazaa ile karıştırmamak gerekir. Burada miras bırakan mirasçıdan mal kaçırmak amacıyla hareket ettiğinden, malın gerçek değeri ile satış değeri arasındaki fark nispetinde bağış yaptığı kabul edilir. Miras bırakan aldığı bedeli sözleşmeye aynen yansıtır. Oysa bedelde muvazaada, taraflar sözleşme bedelini gizlemektedirler. Taraflar, sözleşmede aralarında

- Taraflar ile miras bırakan arasındaki beşeri ilişki.⁴²

1. Kadastro Tespiti Sırasında Miras Bırakanın İrade Beyanının Miris Muvazaası Açısından İncelenmesi

Miras bırakan mirasçılardan mal kaçırmak amacıyla tapulu taşınmazın bulunduğu bölgede yapılan kadastro çalışmasından yararlanmak suretiyle taşınmazın tespitini temlik etmek istediği kişi üzerine yaptırarak o kişi adına tapu oluşmasını sağlarsa burada miris muvazaasından söz edilemez. Devir kanunen aranan şartları taşımıyorsa açılacak dava yolsuz tescilin düzeltilmesi davası olacaktır.⁴³ Çünkü, miris muvazaasının unsurlarından görünürdeki işlem, gizli işlem ve muvazaa anlaşması mevcut değildir. Sadece miras bırakanın “mirasçıları aldatma kastı” söz konusudur. Bu da tek başına işlemin muvazaa nedeniyle geçersizliği sonucunu doğurmaz ve işlemin iptali istenemez.⁴⁴

Miras bırakanın taşınmazın tapulama tespiti sırasında verdiği muvafakate ilişkin yaptığı işlem şekil yönünden hukuka uygundur, burada muvazaadan söz edilemez.

Yargıtay vermiş olduğu birçok kararda kadastro tespiti sırasında miras bırakanın verdiği muvafakat açısından; 01.04.1974 tarih, 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının uygulanabilmesi için, temlik tasarrufa konu yapılan taşınmazın mirisin tapulu malı olması ve gerçekte bağışlamak istediği bu malı ile ilgili olarak tapu memuru huzurunda, iradesini satış doğrultusunda açıklaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla beraber, kadastro tespitine konu taşınmazların mülkiyetinin üçüncü kişilere devrini sağlayacak bir sözleşme mevcut olmayıp, tescil isteği niteliğinde bulunan ve tapulama teknisyeni huzurunda tek taraflı olarak yapılan tescile muvafakat beyanının Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararının uygulama alanında olmadığını belirtmektedir.⁴⁵

kararlaştırılan bedelden daha az veya daha fazla bir bedel göstermektedirler. Ayrıntılı bilgi için bkz. Özmen / Özkaya, s. 191-192.

⁴² Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/13646 Karar: 2016/7049 Karar Tarihi: 09.06.2016. www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T. 01.04.2017).

⁴³ Özmen / Özkaya, s. 197

⁴⁴ Günay, s. 112.

⁴⁵ YHGK 2014/1-52 Esas, 2015/1524 Karar, 10.06.2015 tarihli kararı: “*Dava konusu taşınmazların davalılar adına tapu kayıtlarının oluşmasının dayanağının müşterek miras bırakanın tapulama sırasında tapulama teknisyeni huzurunda verdiği ve imzası tahtında tapulama tutanağına alınan*

2. Miras Bırakanın İradesinin Paylaştırma Kuralı Olarak Nitelendirilmesi

Miras bırakan, sağlığında hak dengesini gözeterek kabul edilebilir ölçüde ve tüm mirasçılarını kapsayan nitelikte bir paylaşım yapmışsa; bu durumda artık miras bırakanın mirasçılardan mal kaçırma kastının olmadığı söylenebilir. Burada miras bırakanın iradesinin mirasta denkleştirmeyi sağlamaya yönelik olduğunun kabulü gerekir.

Miras bırakanın iradesinin “paylaştırma kuralı” olarak kabul edilebilmesi için, paylaşımın tüm mirasçılar arasında yapılması ve makul bir denge kurulması gereklidir. Miras bırakan, mirasçılardan birine veya bir kaçına kazandırmada bulunmuşsa mal kaçırma kastıyla hareket ettiği söylenebilir.⁴⁶

Yargıtay birçok kararında, miras bırakan hayattayken mirasçılarını da kapsayan bir paylaşım yapmışsa mal kaçırma kastından söz edilemeyeceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle miras bırakanın asıl iradesinin paylaşım mı yoksa mirasçılardan mal kaçırma mı olduğunun araştırılması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Miras bırakan sağlığında tüm mirasçılarını kapsayan nitelikte, hak dengesini gözeterek kabul edilebilir ölçüde bir paylaşım yapmış olabilir. Bu durumda 01.04.1974 tarih, 1/2 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı uygulanmaz ve muris muvazaasından söz edilemez.⁴⁷

bu yerlerin davalılar adına tespitine muvafakatini içeren tek taraflı beyanı olup, taşınmazların davalılara devrini sağlayan bir sözleşme ilişkisi bulunmadığından muris muvazaasına ilişkin 01.04.1974 tarih 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının uygulanamayacağı anlaşıldığından, yerel mahkemenin usul ve yasaya uygun direnme kararının onanması gerekir.” www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T: 21.03.2017). Yargıtayın aynı yönde kararları için bkz. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2015/338, Karar: 2015/2240, Karar Tarihi: 17.02.2015; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2013/21969, Karar: 2014/11345, Karar Tarihi: 09.06.2014; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2013/16686, Karar: 2014/1897, Karar Tarihi: 11.02.2014; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2012/14054, Karar: 2012/12038, Karar Tarihi: 31.10.2012; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2011/144, Karar: 2011/5255, Karar Tarihi: 03.05.2011.

⁴⁶ Ruhi / Ruhi, s. 198.

⁴⁷ Yargıtayın bu uygulaması, herhangi bir yasal dayanağı bulunmaması gerekçesiyle, Dural / Öz tarafından eleştirilmektedir. Bkz. Dural / Öz, s. 267.

Miras bırakanın hayattayken mirasçılara yönelik yaptığı kazandırmalarda eşitlik aranmaz. Bu nedenle eğer miras bırakan tüm mirasçıları kapsar nitelikte paylaşırma yapıyorsa; temliklerin mal kaçırma kastıyla yapıldığından söz edilemez.⁴⁸ Bununla beraber, miras bırakanın mirasçılarında mal kaçırma kastıyla hareket etmediği kanısına varabilmek için miras bırakanın hayattayken malvarlığının tamamını veya bir kısmını, mirasçıları arasında hoşgörü ile karşılanaabilecek makul ölçüler içerisinde paylaşırması gerekir.⁴⁹

3. Muris Muvazaasına Dayalı Tapu İptali Davasında Davacı

Muris muvazaasının varlığından söz edebilmemiz için gerekli olan şartlardan biri miras bırakanın terekeden mal kaçırma kastıyla hareket etmesidir. Bundan dolayı, her mirasçının muvazaalı olması nedeniyle geçersiz bir sözleşme ile şeklen bir başkasına devredilen taşınmazın tapu iptali için dava açma hakkı vardır. Yani bir mirasçının muvazaalı nedeniyle tapu iptali davası açabilmesi için, miras bırakanın mal kaçırma kastının o mirasçıya yönelmesi gerekmez.⁵⁰

Muvazaalı olarak yapılan taşınmaz satış sözleşmelerinde görünüştteki işlem muvazaalı nedeniyle, gizli işlem olan bağışlama sözleşmesi de kanunen aranan şekle uygun olmadığından geçersiz olacaktır. Bunun sonucu olarak da tapudaki tescil yolsuz olacağından mülkiyet karşı tarafa hiç geçmemiş olacak ve saklı paylı olsun olmasın tüm mirasçılar tapu kaydının düzeltilmesini talep edebileceklerdir.⁵¹

74 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'na göre; muvazaalı nedeniyle iptal davası açacak mirasçıların bu dava hakkı miras bırakanın

⁴⁸ Yargıtay 1. HD Esas: 2016/3940, Karar: 2016/6926, Karar Tarihi: 07.06.2016 www.kazanci.com.tr (E.T. 25.03.2017).

⁴⁹ Yargıtay 1. HD Esas: 2012/3117, Karar: 2012/6467, Karar Tarihi: 31.05.2012. Yargıtay 1. HD Esas: 2011/13229, Karar: 2012/1610, Karar Tarihi: 16.02.2012. Yargıtay 1. HD Esas: 2010/7195, Karar: 2010/8319, Karar Tarihi: 15.07.2010 www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T. 25.03.2017).

⁵⁰ Topuz, Murat: Yargıtay Kararları Işığında Muris Muvazaasının Varlığını Gösteren Emareler, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 15, Sayı 2, Temmuz 2016, Prof. Dr. M. İlhan Ulusan'a Armağan (Özel Sayı), Cilt II, s. 709-728.

⁵¹ Oğuzman, M. Kemal: Miras Bırakanın Gayrimenkule İlişkin Muvazaalı İşlemleri Bakımından Tenkis Davası ve Tapu Kaydının Tashihi Davası, Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul, 1990, s. 189; Serozan / Engin, s. 234; Dural / Öz, s. 263.

kendilerine intikal eden bir hak değildir. Yani davacı mirasçının bu dava hakkı miras bırakanın külli halefi olmasının bir sonucu değildir. Aksine bu hak, muvazaalı işlem bakımından üçüncü kişi olan mirasçılardan bizzat kendi şahıslarında doğmaktadır.⁵² Bunun sonucu olarak mirasçılar, muvazaalı işleme taraf olmadıklarından muvazaayı her türlü delille ispat edebileceklerdir.⁵³ Bu görüşün aksini savunan yazarlar ise; kanunen saklı paylı olmayan mirasçılar saklı paylı mirasçılara göre daha az korunduklarından ve miras bırakanın tasarruf nisabını aşan kazandırmalarına karşı tenkis davası da açamayacaklarından ancak miras bırakanın külli halefi sıfatıyla muvazaa nedeniyle iptal davası açabileceklerini düşünmektedirler. Miras bırakanın külli halefi olarak dava açmalarının sonucu da davada üçüncü kişi değil taraf olarak hareket etmeleri ve muvazaayı sadece yazılı delille ispat etmek zorunda olmalarıdır.⁵⁴ Dural-Öz ise; Yargıtayın muris muvazaasına ilişkin 74 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararını, eğer miras bırakan muvazaaya başvurmayıp malını bağışlasaydı hiçbir hakka sahip olmayan saklı paya sahip olmayan mirasçılardan ve saklı payları dışında hiçbir şey talep edemeyecek olan saklı paylı mirasçılardan sırf miras bırakan muvazaaya başvurdu diye fazladan hakka sahip olmalarına imkan vermesi bakımından eleştirmektedir.⁵⁵

Muvazaalı işlemin yapıldığı tarihte mirasçı sıfatına sahip olmamakla birlikte sonradan bu sıfatı kazananlar da işlemin iptalini isteyebilirler.⁵⁶

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 1996/1-596 esas, 1996/737 karar, 06.11.1996 tarihli ilamı da bu durumu destekler niteliktedir. Söz konusu karar şu şekildedir:

“Muvazaa savına dayanan mirasçının, miras hakkından yoksun bırakılmak istenen mirasçı olmasında zorunluluk yoktur. Diğer bir söyleyişle miras bırakanın asıl amacı dava eden mirasçıdan değil, başka

⁵² Sungurbey, İsmet: Miras bırakanın Muvazaası Durumuna İlişkin Yargıtay’ın 1.4.1974 Gün, 1/2 Sayılı Doğru İçtihadı Birleştirme Kararı Değiştirilemez, Medeni Hukuk Sorunları, Cilt 6, İstanbul 1994, s. 21.

⁵³ Dural / Öz, s. 264.

⁵⁴ Oğuzman, Postacıoğlu’na Armağan, s. 226; Karayalçın, Yaşar: Mirasçının Muvazaa Nedeniyle İptal Davası Açma Hakkı Var mıdır?, Yargıtay Dergisi; 1989/14-4, s. 323.

⁵⁵ Dural / Öz, s. 266.

⁵⁶ Ayan, s. 210.

bir mirasçıdan mal kaçırmak olsa dahi, tapulu taşınmazı muvazaalı işlemle devralan kişinin haricinden kalan tüm mirasçılar ve bu arada davacı da, yapılan temlikte zarar gördüklerinden ve iptalinden de hukuki yararları bulunduğundan dava açabilirler. Muris muvazaasında yapılan temlikin geçersiz olması için belirli bir mirasçı veya mirasçılardan mal kaçırmak istenmesi koşulu yoktur. Her hangi bir mirasçıdan veya mirasçılardan mal kaçırılması yeterlidir. Daha açık bir anlatımla, muris muvazaası nedeniyle açılan iptal davalarında davacının yapacağı iş kendisinden değil, terekeden mal kaçırılmak için tapulu taşınmazın muvazaalı temlik edildiğini, dava tarihinde kendisinin de mirasçı olduğunu ispat etmekten ibarettir. Söz konusu kişi başka bir mirasçı tarafından açılan ve terekeye döndürülen taşınmazdan da aynı koşullar altında veraset ilamına göre, pay sahibi olmaktadır. Bu nedenlerle, iptal davasının açıldığı tarihte mirasçı olan birinin, muvazaalı sözleşmenin yapıldığı tarihte mirasçı olup olmadığına aranmasına gerek yoktur.”⁵⁷

⁵⁷ www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T: 20.03.2017). Karşı oy yazısı da: “Muris muvazaasından söz edebilmek için miras bırakanın gerçek irade ve amacının yani temlik tasarrufu yaparken murisin, mirasçısını miras hakkında yoksun etmek düşüncesini taşıyıp taşımadığının açıklıkla ortaya konması lüzumu tartışılmazdır. Böyle bir amaç saptanamadığı takdirde İçtihadı Birleştirme Kararının uygulanma olanağı kalmaz. Somut olayda, davacının muristen hak talebi satıştan sonra kurulan evlatlık ilişkisine dayanmaktadır. Miras bırakanın davaya konu edilen temlik tasarrufları ise, evlatlık ilişkisi kurulmayan önceki zamanlara rastlamaktadır. Bu durumda, murisin henüz evlatlık ilişkisi kurulmayan akdi mirasçısından bu akit öncesinde yaptığı tasarrufları ile mal kaçırma amacını taşıdığını söylemek mümkün değildir. Aksi düşünce tarzının, kişilerin irade serbestisine, tasarruf ehliyetine aşırı müdahale olacağı kuşkusuzdur. Burada üzerinde önemle durulması gereken bir husus da Yargıtay İnançları Birleştirme Kararlarının niteliğidir. Bilindiği üzere İçtihadı Birleştirme Kararları konularıyla sınırlı gerekçeleri ile açıklayıcı, sonuçlarıyla da bağlayıcıdır. Bu bakımdan bağlayıcı bulunan sonuç bölümü dikkate alınarak olaylara uygulanmasına özen gösterilmeli, kapsamının genişletilmesinden kaçınılmalıdır. Şu halde, ‘mirasçıdan mal kaçırma’ halini geçersizlik sebebi sayan İçtihadı Birleştirme Kararının sonuç kısmındaki ifade ve amacı ‘terekeden mal kaçırma’ biçiminde yorumlayan sayın çoğunluk görüşüne katılma olanağı yoktur. Açıklanan nedenlerle, akde dayalı olarak kurulan mirasçılık ilişkilerinde, miras bırakanın akit öncesi yaptığı temlik tasarruflarda henüz olmayan mirasçısından mal kaçırma irade ve amacını taşıdığını söyleme olanağı yoktur. Hal böyle olunca bu tür olaylara 1.4.1974 gün ve 1/2 sayılı

Muris muvazaasına dayalı iptal davası açmak için herhangi bir zamanaşımı süresi söz konusu değildir.⁵⁸

4. Yargıtayın Muris Muvazaası Açısından “Miras Bırakanın İradesi”nin Saptanmasına Vurgu Yaptığı Örnek Kararlar

Yargıtayın muris muvazaasının oluşması bakımından miras bırakanın “mirasçıdan mal kaçırma” kastının varlığının araştırılmasının önemine vurgu yaptığı kararlardan bazıları şu şekildedir:

a. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/13646, Karar: 2016/7049, Karar Tarihi: 09.06.2016

“... murislerin ... kız çocuklarından mal kaçırmalarını gerektiren bir nedenin dosya kapsamı ve tanık beyanları ile sabit olmadığı,

İnançları Birleştirme Kararının uygulanamayacağını düşünüyoruz.” şeklindedir.

⁵⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2014/1-560, K. 2015/2371, 4.11.2015 tarihli kararında “*Dava ve birleşen dava, muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptal, tescil ve tenkis isteklerine ilişkindir. Muvazaa iddiasına dayalı davaların zamanaşımına ve hak düşürücü süreye tabi olmaksızın her zaman açılabilceği yargısal uygulamayla benimsenmiştir. Muvazaa sebebinin ortadan kalkması veya bir zamanın geçmesi ile görünürdeki işlemin geçerli hale gelemeyeceği kuşkusuz bulunduğundan, muvazaa iddiası her zaman ileri sürülebilir. Bu nedenle muvazaa iddialarında zamanaşımı kabul edilmemiştir. Öyle ise yasanın kişilere tanıdığı bir hakkın kullanılması da kötü niyetle bağdaştırılmaz. Kaldı ki, işlemin muvazaalı olduğunun belirlenmesi durumunda işlemin tarafı olan kişiler iyi niyetli olamayacakları gibi süre geçmekle de iyi niyetli kabul edilmelerine yasal olanak bulunmamaktadır. Bu tür uyumsuzlukların sağlıklı, adil ve doğru bir çözüme ulaştırılabilmesi, davalıya yapılan temlikin gerçek yönünün diğer bir söyleyişle miras bırakanın asıl irade ve amacının duraksamaya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkarılmasına bağlıdır. Bir iç sorun olan ve gizlenen gerçek irade ve amacın tespiti ve aydınlığa kavuşturulması genellikle zor olduğundan bu yöndeki delillerin eksiksiz toplanılması yanında birlikte ve doğru şekilde değerlendirilmesi de büyük önem taşımaktadır. Öte yandan, davaya konu bir parsel yönünden miras bırakanın üçüncü kişiden bedelini ödeyerek satın alıp davalılar adına tescil ettirmesi şeklindeki işlem (gizli bağış) yönünden İçtihadı Birleştirme Kararının uygulama yeri bulunmadığı, koşulların bulunması halinde Türk Medeni Kanununun tenkis hükümlerinin uygulanması suretiyle bir karar verilmesi gerekeceği açıktır.” Demek suretiyle zamanaşımı süresinin söz konusu olmadığını vurgulamıştır. www.kazanci.com (E.T. 20.03.2017).*

*davacıların kendi murisleri olan kök murislerden sonra ölmelerine rağmen sağlıklarında anılan taşınmaz temliklerinin muvazaalı olduğu iddiasıyla bir dava açmadıkları, murislerin oğlu ...'in ... alım gücünün bulunduğu, diğer taraftan, temlik tarihi itibariyle çekişmeli taşınmaz paylarının değersiz oldukları, ayrıca, bazı temliklerde davacıların murislerinin de aynı akitle pay temlikleri yaptıkları görülmektedir. ... taşınmaz paylarının ... temliklerinin mirasçıdan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olmadığı sonucuna varılmaktadır.*⁵⁹

b. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/16166, Karar: 2016/5445, Karar Tarihi: 03.05.2016

“... ”

*Somut olaya gelince; 997 ada 27 parsel sayılı taşınmazdaki 11 nolu bağımsız bölümün tarafların miras bırakanı ... ve davalının babası ... adına ½ şer payla kayıtlı iken, ... in ölümü ile 5/8 payla miras bırakan ... ve 3/8 payla davalı adına intikalen tescil edildiği, her ikisinin de paylarını 05/01/1994 tarihinde dava dışı 3. şahsa sattıkları, eldeki davada dava konusu olan 991 ada 22 parsel sayılı taşınmazdaki 6 nolu bağımsız bölümün ise bu satıştan bir süre sonra 08/09/1994 tarihinde miras bırakan tarafından satın alındığı, davalı tanıklarının da davalı savunmasını doğruladığı görülmektedir. Somut olaya yukarıdaki ilkeler ışığında bakıldığında; temlikteki gerçek amaç ve iradenin mirastan mal kaçırma olmadığı kabulü gerekir.*⁶⁰

c. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/16629, Karar: 2016/5200, Karar Tarihi: 28.04.2016

“... murisin sağlık sorunlarının bulunduğu, miras bırakanın eşi öldükten sonra 15 yıl kadar davalının yanında kaldığı, miras bırakana davalının bakıp ilgilendiği, ayrıca çekişme konusu taşınmazın minnet duygusu ile davalıya verildiği hususunun davacının da kabulünde olduğu anlaşılmaktadır. Hemen belirtilmelidir ki, satışa konu edilen bir malın değerinin belirli bir semen karşılığında olacağı kuşkusuzdur. Semen, başka bir ifadeyle, malın bedelinin ise mutlaka para olması şart olmayıp

⁵⁹ www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T. 28.03.2017). Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 1. HD Esas: 2014/16581, Karar: 2016/7037, Karar Tarihi: 09.06.2016. Yargıtay 1. HD Esas: 2014/17310, Karar: 2016/6925, Karar Tarihi: 07.06.2016. Yargıtay 1. HD Esas: 2014/18073, Karar: 2016/6802, Karar Tarihi: 02.06.2016.

⁶⁰ www.kazanci.com.tr (E.T. 01.04.2017).

*belirli bir hizmet veya emek de olabileceği kabul edilmelidir. ... miras bırakanın yapmış olduğu temlikle ilgili olarak gerçek amaç ve iradesinin mirastan mal kaçırmak olmadığı kabul edilmelidir.*⁶¹

d. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2016/798, Karar: 2016/4844, Karar Tarihi: 20.04.2016

“... davalının 12 yıl süre ile muris ile birlikte yaşadığı, tanık beyanlarına göre murisin ölene kadar bakımının davalı tarafından yapıldığı, bakım karşılığı olarak dava konusu yerlerin davalıya devredildiği anlaşılmaktadır. Hemen belirtilmelidir ki; satışa konu edilen bir malın devrinin belirli bir semen karşılığında olacağı kuşkusuzdur. Semen bir başka ifade ile malın bedelinin ise mutlaka para olması şart olmayıp belirli bir hizmet ya da emek de olabileceği kabul edilmelidir. ... miras bırakanın dava konusu taşınmazdaki payını temlikinde gerçek irade ve amacının diğer mirasçılardan mal kaçırmak olmadığı, yıllardır kendisi ile ilgilenen, bakımını yapan (eşine) duyduğu minnet sonucu devri yaptığı sonucuna varılmaktadır.”⁶²

e. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/16648, Karar: 2016/4755, Karar Tarihi: 19.04.2016

“...miras bırakanın dava konusu taşınmazı temlikinde gerçek irade ve amacının davacılarından mal kaçırmak olmadığı, çocuğu olmayan eşini korumaya almak olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan akitte gösterilen bedel ile gerçek bedel arasındaki farkın tek başına muvazaanın kanıtı sayılamayacağı da açıktır.”⁶³

f. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Esas: 2014/6857, Karar: 2015/7095, Karar Tarihi: 12.05.2015

“... davacı tanıkları, murisin çocuğu olmadığı için ölümü halinde mirasçılardan davalı eşini evden çıkaracakları endişesi ile temlik yaptığını bildirmişler, davalı tanıkları ise murisinden intikal eden taşınmazın satışından elde edilen paradan davalının miras payını aldığını, bu paranın murise verildiğini, karşılığında taşınmazın devredildiğini ifade

⁶¹ www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T. 01.04.2017).

⁶² www.kazanci.com.tr (E.T. 05.04.2017). Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 1. HD Esas: 2014/6271, Karar: 2015/8358, Karar Tarihi: 04.06.2015. Yargıtay 1. HD Esas: 2014/3643, Karar: 2015/3598, Karar Tarihi: 16.03.2015. Yargıtay 1. HD Esas: 2014/4079, Karar: 2015/3597, Karar Tarihi: 6.03.2015.

⁶³ www.sinerjimevzuat.com.tr (E.T. 03.04.2017).

*etmişlerdir. ... murisin gerçek irade ve amacının diğer mirasçılardan mal kaçırılmayıp, çocukları olmadığından ölümü halinde eşini güvenceye almak olduğu sonucuna varılmaktadır.*⁶⁴

IV. SONUÇ

Kaynağını Yargıtay İctihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 01.04.1974 tarihli 1/2 sayılı kararından alan muris muvazaası kavramının varlığından söz edebilmemiz için, İBK.da değinildiği üzere, miras bırakanın muvazaalı işlem yapmadaki amacı mutlaka mirasçılardan mal kaçırılmayıp olmalıdır.

Muris muvazaasında, miras bırakanın iradesinin mirasçılardan mal kaçırılmayıp olup olmadığını, her somut olayın durumuna göre detaylı bir inceleme yaparak hakim takdir edecektir. Miras bırakanın mal kaçırma kastının olduğuna yönelik emareler varsa bunun olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir, bu konuda genel geçer bir kural aramak adil olmayan sonuçlar doğurabilir.

Yargıtay, muris muvazaası nitelendirmesi yapabilmek için; uyumsuzlukların sağlıklı, adil ve doğru bir çözüme ulaştırılabilmesi, davalıya yapılan temlikin gerçek yönünün diğer bir söyleyişle miras bırakanın asıl irade ve amacının duraksamaya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkarılmasına bağlamaktadır. Bu itibarla, yüksek mahkeme verdiği birçok kararda, bir iç sorun olan ve gizlenen gerçek irade ve amacın tespiti ve aydınlığa kavuşturulması genellikle zor olduğundan bu yöndeki delillerin eksiksiz toplanılması yanında, birlikte ve doğru şekilde değerlendirilmesinin de büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır.

Yargıtay miras bırakanın gerçek iradesinin ne olduğunun tespitini yaparken şu olgulardan yararlanmaktadır:⁶⁵

- Ülke ve yörenin gelenek ve görenekleri,
- Toplumsal eğilimler,
- Olayların olağan akışı,
- Miras bırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığı,
- Kazandırmanın denkleştirme amacı taşıyıp taşımadığı,

⁶⁴ www.kazanci.com.tr (E.T. 04.04.2017).

⁶⁵ Topuz, s. 726.

- Miras bırakanın bakımını üstlenen kişiye karşı duyduğu minnet duygusu,
- Miras bırakanın çocuğu olmayan ikinci eşi güçlendirme arzusu,
- Bazı mirasçılarının taşınmazı aracı malikten devralmaları,
- Davalının maddi olarak taşınmazı alacak gücünün bulunmaması veya bunun tam tersi olarak mirasçının muvazaalı satışa ihtiyacı olmayacak kadar maddi gücünün yerinde olması,
- Miras bırakanın maddi olarak ihtiyacı olmamasına rağmen satış yapması,
- Davalı yanlı alış gücünün olup olmadığı,
- Satış bedeli ile sözleşme tarihindeki gerçek değer arasındaki fark,
- Taraflar ile miras bırakan arasındaki beşeri ilişki v.s.

Yargıtay uygulaması, miras bırakanın birlikte yaşadığı mirasçısına yaptığı devirde diğer mirasçılardan mal kaçırma kastının olmadığı, kendisine bakan mirasçısına duyduğu minnet⁶⁶ duygusundan dolayı tapulu taşınmazını devrettiği bu nedenle muris muvazaasının şartları oluşmadığı, YİBGK'nun 74 tarihli İBK'nın uygulanamayacağı yönündedir. Yine aynı şekilde mirasçının malvarlığı itibariyle alım gücünün yüksek olması ve devredilen taşınmaz malların değerinin düşük olması miras bırakanın mal kaçırma kastıyla hareket etmediğine emare oluşturduğunu kabul etmektedir.

Yüksek mahkeme, muris muvazaasına hükmedebilmek için davacının, miras bırakan kişinin mirasçıdan mal kaçırmasını gerektirecek bir sebebi ortaya koymasını aramaktadır.

⁶⁶ Yargıtay, semenin başka bir ifadeyle malın bedelinin mutlaka para olmasını şart görmemekte belirli bir hizmet veya emeğin de semen olabileceğini kabul etmektedir.

KAYNAKÇA

- AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ KARAMAN, Derya: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, 25. Baskı, Eylül 2016.
- ANTALYA, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, Legal Yayıncılık, Eylül 2016.
- ANTALYA, Gökhan / SAĞLAM, İpek: Miras Hukuku, Legal Yayıncılık; Eylül 2015.
- AYAN, Mehmet: Miras Hukuku, 9. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.
- BERKİ, Şakir: Miras Hukuku, Ankara, Sevinç Matbaası.
- DURAL, Mustafa / ÖZ, Turgut: Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2016.
- EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 21. Baskı, 2017.
- ESENER, Turhan: Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1956.
- GÜNAY, Erhan: Mirastan Mal Kaçırma, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2013.
- HATEMİ, Hüseyin / GÖKYAYLA, Emre; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, 2015.
- İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 12. Basım, İstanbul, Der Yayınları, 2016.
- KAYHAN, Fahrettin: Taşınmaz Mülkiyetinin Naklinde Muris Muvazaası, Ankara Barosu Dergisi, 2000-3.
- KARAYALÇIN, Yaşar: Mirasçının Muvazaa Nedeniyle İptal Davası Açma Hakkı Var mıdır? Yargıtay Dergisi; 1989/14-4.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: Miras Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1978.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem Sözleşme, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014.

Zeynep Uyar HATİPOĞLU

NOMER, Haluk: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2015.

OĞUZMAN, Kemal: Miras Hukuku Dersleri, 2. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978.

OĞUZMAN, M. Kemal: Miras Bırakanın Gayrimenkule İlişkin Muvazaalı İşlemleri Bakımından Tenkis Davası ve Tapu Kaydının Tashihi Davası, Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu'na Armağan, İstanbul, 1990.

ÖZMEN, İhsan / ÖZKAYA: Eraslan: Muvazaa Davaları, 1993.

REİSOĞLU, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, 25. Baskı, Eylül 2014.

RUHİ, Canan / RUHİ, Ahmet Cemal: Muris Muvazaası, Seçkin Yayınları, 2016.

SEROZAN, Rona / ENGİN, Baki İlkay: Miras Hukuku, 4. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014.

SUNGURBEY, İsmet: Miras bırakanın Muvazaası Durumuna İlişkin Yargıtay'ın 1.4.74 Gün, 1/2 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı Değiştirilemez, Medeni Hukuk Sorunları, Cilt 6, İstanbul 1994.

TOPUZ, Murat: Yargıtay Kararları Işığında Muris Muvazaasının Varlığını Gösteren Emareler; İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 15, Sayı 2, Temmuz 2016, Prof. Dr. M. İlhan Ulusan'a Armağan (Özel Sayı), Cilt II, s. 709-728.

YAVUZ, Cevdet: Türk Medeni Hukuku ve Türk Borçlar Hukuku Mevzuatı, 12. Baskı, Beta Yayıncılık, 2014.

www.sinerjimevzuat.com.tr.

www.kazanci.com.tr.